

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

Handreiking

Toepassing Instrument voor Internationale Overheidsopdrachten en Verordening buitenlandse subsidies

In samenwerking met het Ministerie van Buitenlandse Zaken

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Instrument voor Internationale Overheidsopdrachten (IIO)	4
	a. Wat is het IIO?	4
	b. Hoe pas ik het IIO toe als inkoper?	5
	c. Wat wordt er van mij als ondernemer verwacht?	11
3	Verordening Buitenlandse subsidies	13
	a. Wat is de Verordening Buitenlandse subsidies?	13
	b. Hoe pas ik de FSR toe als inkoper?	14
	c. Wat wordt er van mij als ondernemer verwacht?	20
4	Stroomschema's	23
	Stroomschema IIO	23
	Stroomschema FSR	23
5	Veelgestelde vragen	24
	IIO	24
	FSR	27

1 Inleiding

In 2022 is er een akkoord bereikt over twee nieuwe Europese instrumenten die moeten zorgen voor een gelijkere speelveld en betere borging van de eerlijke concurrentie van de Europese interne markt, namelijk het Instrument voor Internationale Overheidsopdrachten (hierna: IIO) en de Verordening Buitenlandse subsidies (hierna: FSR (Foreign Subsidies Regulation)). Beide instrumenten zijn inmiddels in werking getreden.

IIO is gericht op het creëren van wederkerigheid bij toegang tot markten voor aanbestedingen. Met het instrument kan de EU uiteindelijk restricties opleggen aan bedrijven uit derde landen op de Europese markt als er beperkingen zijn in de toegang tot de markt in het betreffende derde land.

FSR is gericht op het tegengaan van concurrentievervalsingen op de Europese interne markt. Het geeft de Europese Commissie de bevoegdheid om onderzoek te doen naar, en waar nodig op te treden tegen, subsidies die (dochter)bedrijven ontvangen van landen buiten de EU.

Deze handreiking heeft als doel om een praktisch overzicht te geven van de verplichtingen voor zowel aanbestedende diensten als ondernemers die deze instrumenten met zich mee brengen. De handreiking legt, parallel aan het aanbestedingsproces, stapsgewijs uit wanneer welke verplichtingen naar voren komen bij het uitzetten van een aanbesteding of bij het doen van een verzoek tot deelneming of inschrijving. In de handleiding wordt voornamelijk gesproken over de inschrijver en de inschrijving, maar in voorkomend geval wordt hier ook de gegadigde of respectievelijk verzoek tot deelneming mee bedoeld.

Allereerst behandelt deze handreiking het IIO en haar bijkomende verplichtingen om vervolgens ook het FSR, inclusief haar verplichtingen, weer te geven. Daarnaast zijn in deze handreiking ook stroomschema's opgenomen voor beide instrumenten en veelgestelde vragen over de instrumenten.

NB: Aan de informatie in deze handreiking kunnen geen rechten worden ontleend.

Wat is een derde land?

Derde landen zijn alle landen die:

- geen EU-lidstaat zijn (kandidaat-lidstaten kunnen dus ook een derde land zijn);
- geen lid zijn van de [Government Procurement Agreement \(GPA\)](#), of het onderwerp van de aanbesteding niet onder het bereik van de GPA valt;
- geen handelsakkoord hebben met de EU, of het onderwerp van de aanbesteding niet onder het bereik van het handelsakkoord valt.

b. Hoe pas ik het IIO toe als inkoper?

Fase 1: voorbereiden van de opdracht

Reikwijdte IIO

Als inkoper gaat u na of uw opdracht binnen de reikwijdte van het IIO valt. Dit geldt enkel voor Europese aanbestedingen zoals bedoeld in deel 2, 2a en 3 van de Aanbestedingswet.¹ Dit doet u door na te gaan of de geraamde opdrachtwaarde hoger is dan of gelijk aan de drempelwaarde van het IIO.² Deze drempelwaarden zijn in onderstaande tabel uiteengezet. Zie ook artikel 6 lid 4 van de verordening.

Soort opdracht	Drempelwaarde (exclusief BTW)
Concessies en werken	€ 15.000.000,-
Leveringen en diensten	€ 5.000.000,-

In de paragraaf '[Toepassing bij raamovereenkomsten, dynamisch aankoopstelsel en aanbestedingen met percelen](#)' wordt verder uitgelegd hoe de drempelwaarden van toepassing zijn op raamovereenkomsten en dynamisch aankoopstelsel.

Maatregelen onder het IIO

Wanneer de geraamde opdrachtwaarde hoger of gelijk aan de drempelwaarde is, gaat u na of er maatregelen uit het IIO zijn getroffen die van invloed kunnen zijn op uw aanbesteding. Een maatregel kan van toepassing zijn op een derde land in zijn geheel, maar ook op enkel specifieke sectoren of categorieën van goederen, diensten (CPV-codes) en/of concessies uit het betreffende derde land of zelfs specifieke categorieën ondernemers of aanbestedende diensten waar de maatregel op van toepassing is (zie de factoren voor het toepassingsgebied in artikel 6 lid 8). Een lijst met getroffen IIO-maatregelen zijn te vinden op de website van de EU.³

Let op: de Europese Commissie kan bij een IIO-maatregel ook een specifieke drempelwaarde bepalen die hoger ligt dan bovengenoemde minimum drempelwaarden. U moet dus altijd kijken of een IIO-maatregel en bijbehorende drempelwaarde van toepassing is op uw opdracht.

Aangekondigde IIO-maatregelen zijn alleen van toepassing op nieuwe opdrachten die worden aangekondigd tussen de inwerkingtreding en het vervallen, intrekken of schorsen van deze maatregel.

Aankondiging van de opdracht

Mocht uw opdracht binnen het toepassingsgebied van een IIO-maatregel vallen, dan bent u, op basis van artikel 1 lid 4, verplicht om in de aanbestedingsdocumenten op te nemen dat deze verordening van toepassing is en ook een verwijzing op te nemen naar de IIO-maatregelen die van toepassing zijn op de aanbesteding.

In de aankondiging van uw opdracht moet u ook opnemen dat de IIO-maatregel ook kan strekken tot de goederen of diensten die nodig zijn voor de uitvoering van de opdracht.

¹ Zie ook de relevante richtlijnen: Richtlijn 2014/23 (voor concessies), Richtlijn 2014/24 (voor overheidsopdrachten) en Richtlijn 2014/25 (voor speciale-sectoropdrachten).

² Voor de berekening van de geraamde waarde zijn de relevante artikelen van de Europese aanbestedingsrichtlijnen van toepassing. Zie artikel 8 van Richtlijn 2014/23/EU, artikel 5 van Richtlijn 2014/24/EU en artikel 16 van Richtlijn 2014/25/EU.

³ Zodra een eerste IIO-maatregel van kracht wordt, zal hier een verwijzing naar een overzicht van maatregelen worden opgenomen.

Contractuele voorwaarden

Als laatste bent u verplicht om, indien er een IIO-maatregel van toepassing is op uw opdracht, in het contract een aantal verplichtingen op te nemen voor de winnende inschrijver die gelden bij de uitvoering van de opdracht, zie hiervoor artikel 8 van de verordening. Deze verplichtingen moeten ook benoemd worden in de aanbestedingsdocumenten. Het gaat hierbij om de volgende verplichtingen:

- De winnende inschrijver mag niet meer dan 50% van de totale waarde van de opdracht uitbesteden aan ondernemers uit een derde land waar een IIO-maatregel tegen geldt.
- Indien er sprake is van een levering, dan moet de winnende inschrijver waarborgen dat niet meer dan 50% van de totale waarde van de opdracht bestaat uit goederen of diensten die van oorsprong zijn uit een derde land waartegen een IIO-maatregel geldt.
- Dat voldoende bewijs voor bovenstaande punten uiterlijk bij de voltooiing van de uitvoering van de opdracht wordt geleverd, als u als aanbestedende dienst hierom verzoekt.
- Een boeteclausule dat als tenminste één van de eerste twee verplichtingen niet wordt nageleefd er een evenredige boete tussen de 10% en 30% van de totale waarde van de opdracht wordt opgelegd.

Voor de derde voorwaarde is het voldoende als een ondernemer bewijst dat meer dan 50% van de totale waarde van de opdracht van oorsprong is uit andere landen dan het derde land waarvoor de IIO-maatregel geldt. De derde voorwaarde hoeft u als aanbestedende dienst alleen in te roepen indien er redelijke aanwijzingen zijn dat de ondernemer tenminste een van de eerste twee voorwaarden niet naleeft. Ook kunt u deze voorwaarde invoeren als er sprake is van een groep ondernemers en een van de rechtspersonen van oorsprong is uit een derde land waar een maatregel voor geldt.

U kunt de ondernemer uitdrukkelijk laten verklaren dat bij de uitvoering van de opdracht wordt voldaan aan de gestelde eisen. Deze verklaring kan als volgt worden opgesteld: *“Hierbij verklaar ik dat niet meer dan 50 % van de bij de uitvoering van opdracht XXX geleverde goederen van oorsprong is uit land [X] waarop de [XYZ] IIO-maatregel van [datum: xx.yy.zz] van toepassing is”.*

Fase 2: doorlopen van de aanbestedingsprocedure

Vaststellen oorsprong van de inschrijver, goederen en/of diensten

Na het ontvangen van de inschrijvingen, gaat u als inkoper na wat de oorsprong van de inschrijver, goederen en/of diensten is. Zo kunt u vaststellen of u op een inschrijving een IIO-maatregel moet toepassen.

Goederen

Voor goederen wordt gekeken naar waar het goed verkregen is/wordt, zoals vastgelegd in het Douanewetboek van de Unie:

- Als een goed in zijn geheel in één land is/wordt verkregen, dan is het goed van oorsprong uit dat land (let op: het land van oorsprong is dus niet noodzakelijkerwijs het land van waaruit goederen zijn verzonden en/of geleverd);
- Zijn dit meerdere landen, dan is het land van oorsprong het land waar de laatste ingrijpende, economisch verantwoorde bewerking of verwerking heeft plaatsgevonden.
 - de “laatste bewerking of verwerking” is “ingrijpend en economisch verantwoord” indien deze leidt tot de fabricage van een nieuw product of een belangrijk fabricagestadium vertegenwoordigt.

Zie voor meer informatie over het vaststellen van de oorsprong de [richtsnoeren](#) bij de verordening.

Diensten

De oorsprong van een dienst moet worden vastgesteld op basis van de oorsprong van de ondernemer (natuurlijke of rechtspersoon) die de dienst verstrekt.

In onderstaand overzicht is uiteengezet wat de oorsprong van een ondernemer is. Voor de oorsprong van de ondernemer gaat u na of volgens IIO de inschrijver valt onder de definitie ‘inschrijver uit een derde land’, zie hiervoor artikel 3 van de verordening.

Natuurlijk persoon

- Het land waarvan de persoon onderdaan is of waar die persoon een permanent verblijfsrecht heeft.

Rechtspersoon

- Het land waar de rechtspersoon is opgericht of georganiseerd en substantiële zakelijke activiteiten verricht.
 - In de richtsnoeren vindt u voorbeelden van bewijsmiddelen en bewijsstukken die u kunt gebruiken om te bepalen of een rechtspersoon in een bepaald land “substantiële zakelijke activiteiten” verricht.
- Als de rechtspersoon geen substantiële zakelijke activiteiten verricht in het land waar deze is opgericht of georganiseerd, wordt gekeken naar de oorsprong van de persoon die direct of indirect overheersende invloed heeft.

In de volgende gevallen kunt u veronderstellen dat een persoon, direct of indirect, een overheersende invloed heeft op de betrokken rechtspersoon:

- Hij/zij bezit de meerderheid van het geplaatste kapitaal van de rechtspersoon;
- Hij/zij beschikt over de meerderheid van de stemrechten; of
- Hij/zij kan meer dan de helft van de leden van bestuurs-, leidinggevend of toezichhoudend orgaan aanwijzen.

Combinatie

- Als een van de deelnemers aan een combinatie afkomstig is uit een derde land waar een IIO-maatregel tegen geldt, dan is deze maatregel van toepassing op de inschrijving van deze combinatie.

In de volgende situatie is een IIO-maatregel niet van toepassing op een combinatie:
- Als de deelneming van de deelnemer uit het derde land waartegen een IIO-maatregel geldt minder dan 15% van de waarde van de inschrijving bedraagt; en
- Deze deelnemer niet nodig is om aan een meerderheid van ten minste één selectiecriteria te voldoen.
 - Dit betekent bijvoorbeeld dat als selectiecriteria een omzetseis van tenminste 7 miljoen euro is gesteld, het niet toegestaan is dat de onderneming uit het derde land waartegen een IIO-maatregel geldt bijdraagt aan dit criterium voor meer dan 3,5 miljoen euro.

Om de oorsprong van de inschrijver te kunnen verifiëren, kunt u te allen tijde tijdens de aanbestedingsprocedure de inschrijver verzoeken om informatie of documentatie. Daarbij is het wel belangrijk dat u de inschrijver hiervoor een gepaste termijn geeft om deze informatie aan te leveren. In de [richtsnoeren](#) behorend bij de verordening zijn een aantal voorbeelden van bewijsstukken opgenomen waarmee u de oorsprong kunt verifiëren.

Wanneer een inschrijver verificatie praktisch onmogelijk maakt door de verzochte informatie niet te verschaffen zonder redelijke uitleg, dan moet de aanbestedende dienst die inschrijver van deelname aan de aanbestedingsprocedure uitsluiten (zie artikel 3 lid 3 van de verordening).

Beoordeling van de inschrijvingen

Bij toepassen van de gunningscriteria past u de desbetreffende maatregelen uit het IIO toe op inschrijvingen van ondernemers uit derde landen. Het IIO geeft de Europese Commissie drie mogelijke maatregelen: (zie artikel 6, lid 6 van de verordening)

- Een fictieve scoreaanpassing (bij beste prijs-kwaliteit)
- Een fictieve prijsaanpassing (bij laagste prijs)
- Uitsluiting van de inschrijving; deze zal in tegenstelling tot bovenstaande maatregelen, al worden toegepast bij in eerdere stappen van het beoordelingsproces en niet pas bij het beoordelen van de gunningscriteria

Let hierbij wel op dat de Europese Commissie ervoor kan kiezen om een IIO-maatregel van toepassing te laten zijn op alle inschrijvingen uit het derde land, maar ook de mogelijkheid heeft om het enkel van toepassing te laten zijn op inschrijvingen in specifieke sectoren of categorieën.

Hieronder zal in voorbeelden worden uitgelegd hoe deze maatregelen in de praktijk vorm kunnen krijgen:

Fictieve scoreaanpassing bij het gunnen op beste prijs-kwaliteit verhouding

Voor aanbestedingen op basis van beste prijs-kwaliteit verhouding legt de Europese Commissie een scoreaanpassing van max. 50% op inschrijvingen van ondernemingen uit een derde land. Dit betekent dat u de totaalscore van de inschrijving met het aangekondigde percentage moet verlagen.

- Als voorbeeld nemen we dat de Europese Commissie een maatregel heeft afgekondigd voor alle inschrijvingen uit land X. Bij de evaluatie van de inschrijving door de aanbestedende dienst zal deze een scoreaanpassing van 35% moeten doorvoeren op inschrijvingen uit land X voor leveringen en diensten vanaf € 5.000.000,-.
- U heeft een opdracht uitstaan voor het verkrijgen van bureaus met een geschatte waarde van € 6.000.000,-. U zal gaan gunnen op basis van beste prijs-kwaliteit verhouding. 50 punten voor de duurzaamheid van het product en 50 punten voor de prijs.
- Een ondernemer uit land X schrijft zich in op uw opdracht met een prijs voor de bureaus van € 5.400.000,-. Voor de prijs haalt deze ondernemer 45 punten.⁴ Voor de duurzaamheid van het product behaalt deze inschrijving 40 punten. Een totale score van 85 punten.
- Aangezien deze inschrijving uit land X komt, moet u de IIO-maatregel toepassen. Bij een scoreaanpassing bij best prijs-kwaliteit verhouding, zal dit een verlaging van de totale score betekenen. Dit betekent dat voor de evaluatie van de inschrijving, de totaalscore van de inschrijving met 35% verlaagd wordt. De totale score van de inschrijving zal nu dus nog maar 55,25 punten bedragen (100%-35% = 65%, dus 65% van 85 = 55,25).

⁴ Op basis van een absolute prijsbeoordeling.

- **Fictieve prijsaanpassing bij het gunnen op laagste prijs**

Voor aanbestedingen op basis van laagste prijs moet de procentuele waarde van de scoreaanpassing die door de Europese Commissie is opgelegd (voorbeeld 1), worden verdubbeld voor inschrijvers uit een derde land. De aanbestedende dienst moet de prijs van de inschrijving met het aangekondigde percentage verhogen.

- Als voorbeeld gaan we nog steeds ervan uit dat de Europese Commissie een maatregel heeft afgekondigd voor alle inschrijvers uit land X voor leveringen en diensten vanaf € 5.000.000,-. De fictieve scoreaanpassing die de aanbestedende dienst moet doorvoeren, bedraagt ook nog steeds 35%.
- U heeft wederom een opdracht openstaan voor bureaus met een geschatte waarde van € 6.000.000,-. Nu gaat u gunnen op basis van laagste prijs.
- Wederom ontvangt u een inschrijving uit land X met een prijs van € 5.400.000,-.
- Aangezien dit een inschrijving uit land X betreft, zal u bij de beoordeling van de inschrijving de afgekondigde IIO-maatregel moeten toepassen. Dit betekent dat u bij de beoordeling van deze inschrijving uitgaat van een fictieve prijsverhoging van 70%, tweemaal 35%. De fictieve prijs voor evaluatie zal dus nu € 9.180.000,- bedragen.
- Deze prijs, incl. fictieve prijsverhoging, geldt enkel voor de beoordeling. Mocht deze inschrijver alsnog de laagste blijken, dan betaalt u voor de bureaus € 5.400.000,-.

- **Uitsluiting**

De Europese Commissie kan er ook voor kiezen om een maatregel op te leggen waarbij inschrijvers uit een bepaald derde land zullen worden uitgesloten bij een aanbesteding.

- In dit voorbeeld heeft de Europese Commissie een maatregel afgekondigd dat alle inschrijvers uit land Z moeten worden uitgesloten van een aanbesteding die valt onder het IIO.
- Als u dus een inschrijver heeft die uit land Z komt, dan zult u deze inschrijver moeten uitsluiten van de aanbesteding bij de eerste beoordeling van de inschrijving. In geval van een meerfasige aanbesteding zal dit dus zijn bij de eerste selectiefase van de inschrijvingen.

Mogelijkheid tot uitzonderingen

Met IIO geeft twee mogelijke uitzonderingsgronden op basis waarvan u als inschrijver kan beslissen om de maatregel niet toe te passen. Dit is indien:

- Er enkel inschrijvingen van ondernemers uit een derde land waar een IIO-maatregel op van toepassing is voldoen aan de eisen van de aanbesteding; of
 - dit zal pas blijken tijdens de beoordeling van de inschrijvingen.
- Er sprake is van een dwingende reden van algemeen belang, zoals volksgezondheid of bescherming van het milieu.
 - dit bepaalt u bij het uitzetten van de aanbesteding en is dus vooraf bekend.

Mocht u gebruik maken van een van deze uitzonderingen dan bent u verplicht om dit uiterlijk dertig dagen na gunning van de opdracht te melden aan de Europese Commissie. Hierbij moet u in ieder geval de volgende informatie geven:

- De naam en contactgegevens van de aanbestedende dienst
- Een beschrijving van het voorwerp van de opdracht
- Informatie over de oorsprong van de ondernemers
- De reden waarom de maatregel niet wordt toegepast, met een gedetailleerde rechtvaardiging
- Alle overige informatie die de aanbestedende dienst nuttig acht

Gunningsbeslissing

Mocht een van deze IIO-maatregelen leiden tot een afwijzing van de inschrijving, dan neemt u dit op in de afwijzingsbrief aan de inschrijver. In de afwijzingsbrief kunt u opnemen dat een IIO-maatregel van toepassing is op de inschrijving. Hierin kunt u uitleggen wat deze IIO-maatregel inhoudt en hoe deze is toegepast op de inschrijving.

Verslaglegging over toepassing maatregelen

Als aanbestedende dienst bent u verplicht verslag uit te brengen aan de Europese Commissie over de toepassing van IIO-maatregelen, zie hiervoor artikel 13, lid 2 van de verordening. Dit zal gebeuren door middel van Tenders Electronic Daily (TED) (via TenderNed), hier zult u een aantal velden over de toepassing van IIO invullen bij het publiceren van de gunningsbeslissing. Deze velden zullen inzicht geven over de toepassing van IIO-maatregelen, het aantal inschrijvingen dat is ontvangen uit derde landen waarop de desbetreffende IIO-maatregel van toepassing is, het aantal inschrijvingen waarvoor de uitsluiting van de inschrijving of de scoreaanpassing is toegepast en de toepassing van specifieke uitzonderingen op de IIO-maatregel.

Toepassing bij raamovereenkomsten, dynamisch aankoopstelsel en aanbestedingen met percelen

Voor de toepassing van IIO op opdrachten die gegund worden op basis van een raamovereenkomst of dynamisch aankoopstelsel of opdrachten die opgedeeld zijn in percelen, zijn aanvullende regels gesteld aan de reikwijdte van IIO. In geval van het gebruik van een dynamisch aankoopstelsel zijn de IIO-maatregelen niet van toepassing op de instelling van het stelsel. De IIO-maatregelen zijn enkel van toepassing op de specifieke opdrachten die u gunt binnen dit stelsel. Hierbij geldt wel dat de geraamde waarde van deze specifieke opdracht hoger dan of gelijk aan de drempelwaarden van IIO is.

Indien een opdracht wordt gegund onder een raamovereenkomst moet er een onderscheid gemaakt worden tussen de raamovereenkomst in het geheel en de gunningen binnen het raamwerk. Voor de raamovereenkomst in zijn geheel zijn de IIO-maatregelen van toepassing, maar de losse opdrachten die worden gegund binnen het raamwerk zijn uitgezonderd van de toepassing van IIO-maatregelen. Eventuele maatregelen zullen dus enkel van toepassing zijn op de raamovereenkomst in zijn geheel. Deze uitzondering geldt enkel voor de toepassing van de maatregel, niet voor de toepassing van de contractuele voorwaarden uit IIO. Dit betekent dus dat bij de losse opdrachten onder de raamovereenkomst, wel de contractuele voorwaarden worden opgenomen, indien op de raamovereenkomst een IIO-maatregel van toepassing is.

Ditzelfde geldt ook voor een opdracht die wordt opgedeeld in percelen. IIO-maatregelen zijn enkel van toepassing op de opdracht in zijn geheel, niet op de losse percelen onder de opdracht. De contractuele voorwaarden worden wel in de contracten van alle percelen opgenomen.

c. Wat wordt er van mij als ondernemer verwacht?

Als Nederlandse ondernemer kunt u op verschillende manieren in aanraking komen met het IIO.

Het gaat mogelijk om:

- Het leveren van bewijs van oorsprong aan een aanbestedende dienst;
- Uw deelname aan een combinatie waar een partij aan deelneemt uit een derde land waartegen een IIO-maatregel geldt;
- Het leveren van goederen met een oorsprong uit een derde land waartegen een IIO-maatregel geldt;
- Contractuele voorwaarden die aan u worden gesteld als winnaar (contractpartij).

Bewijs van oorsprong

In een opdracht waar een IIO-maatregel op van toepassing is, kan een aanbestedende dienst u ten allen tijde tijdens de aanbestedingsprocedure vragen om bewijs te leveren zodat de oorsprong van u als ondernemer of uw onderneming bepaald kan worden. Ook kan u verzocht worden om bewijs te leveren om te bepalen of u substantiële zakelijke activiteiten verricht in een bepaald land. Hiervoor krijgt u een redelijke termijn die door de aanbestedende dienst vastgesteld wordt.

Het is daarom verstandig om ten tijde van uw inschrijving al over deze documenten te beschikken, zodat u ze meteen kunt aanleveren als een aanbestedende dienst hierom vraagt. In de [richtsnoeren](#) behorend bij de verordening zijn een aantal voorbeelden van bewijsstukken opgenomen waarmee een aanbestedende dienst kan vaststellen of er sprake is van substantiële zakelijke activiteiten.

Deelnemer in combinatie

Als deelnemer in een combinatie is het goed om te weten dat ook op uw inschrijving een IIO-maatregel van toepassing kan zijn, zonder dat u of uw onderneming zijn oorsprong in een derde land heeft. Een IIO-maatregel kan op uw combinatie van toepassing zijn als er één deelnemer afkomstig is uit een derde land waar een IIO-maatregel voor geldt.

Een IIO-maatregel is niet van toepassing op uw combinatie indien:

- De deelnemer uit het derde land niet meer dan 15% bijdraagt aan de totale waarde van de inschrijving; en
- De deelnemer uit het derde land niet nodig is om aan een meerderheid van ten minste één selectie-criterium te voldoen.
 - dit betekent bijvoorbeeld dat als selectiecriteria een omzetseis van tenminste 7 miljoen euro is gesteld, het niet toegestaan is dat de onderneming uit het derde land waartegen een IIO-maatregel geldt bijdraagt aan dit criterium voor meer dan 3,5 miljoen euro.

Oorsprong van goederen

Bij een levering van goederen wordt voor de toepassing van een IIO-maatregel gekeken naar de oorsprong van de goederen. Indien u als Nederlandse ondernemer goederen levert met de oorsprong uit een derde land waartegen een IIO-maatregel geldt, wordt deze maatregel ook toegepast op uw inschrijving.

Voor de oorsprong van goederen wordt gekeken naar waar het goed verkregen is:

- Als dit één land is dan is dat het land van oorsprong;
- Zijn dit meerdere landen, dan is het land van oorsprong het land waar de laatste ingrijpende, economisch verantwoorde bewerking of verwerking heeft plaatsgevonden.
 - de “laatste bewerking of verwerking” is “ingrijpend en economisch verantwoord” indien deze leidt tot de fabricage van een nieuw product of een belangrijk fabricage stadium vertegenwoordigt.

Zie voor meer informatie over het vaststellen van de oorsprong de [richtsnoeren](#) bij de verordening.

Contractuele voorwaarden voor de geselecteerde inschrijver

Bij een opdracht waarop een IIO-maatregel van toepassing is, gelden er een aantal verplichtingen voor u als ondernemer bij de uitvoering van de opdracht, zie artikel 8 van de verordening. Het gaat hierbij om de volgende verplichtingen:

- U mag niet meer dan 50% van de totale waarde van de opdracht uitbesteden aan ondernemers uit een derde land waar een IIO-maatregel tegen geldt.
- Indien er sprake is van een levering, dan moet u waarborgen dat niet meer dan 50% van de totale waarde van de opdracht bestaat uit goederen of diensten die van oorsprong zijn uit een derde land waartegen een maatregel geldt.

Bij niet-naleving van deze verplichtingen zorgt een boeteclausule ervoor dat u als ondernemer tussen de 10% tot 30% van de totale opdrachtwaarde moet betalen.

Voor deze bovenstaande punten moet u ook bewijs aanleveren als de aanbestedende dienst hierom vraagt. Dit bewijs dient u dan uiterlijk voor de voltooiing van de uitvoering van de opdracht aan te leveren. Hiervoor is het voldoende te bewijzen dat meer dan 50% van de totale waarde van de opdracht van oorsprong is uit andere landen dan het derde land waarvoor de IIO-maatregel geldt.

De aanbestedende dienst kan u ook vragen om uitdrukkelijk te verklaren dat uitvoering wordt gegeven aan de opdracht binnen de gestelde eisen. Deze verklaring kan als volgt worden opgesteld:

“Hierbij verklaar ik dat niet meer dan 50 % van de bij de uitvoering van opdracht XXX geleverde goederen van oorsprong is uit land [X] waarop de [XYZ] IIO-maatregel van [datum: xx.yy.zz] van toepassing is”.

Melding maken over restricties in een derde land

Mocht u als ondernemer restricties ervaren bij de toegang tot de aanbestedingsmarkt in een derde land, dan is het verstandig hiervan melding te maken bij de Europese Commissie. Dit kan door middel van het klachtenformulier op de site van de Europese Commissie, zie: [International Public Procurement Instrument](#).

3 Verordening Buitenlandse subsidies

a. Wat is de Verordening Buitenlandse subsidies?

Het FSR is een instrument van de Europese Unie dat tot doel heeft om de concurrentievervalsing op de interne markt als gevolg van buitenlandse subsidies beter te kunnen aanpakken, zo ook de aanbestedingsmarkt. Subsidies die door EU-lidstaten worden verleend zijn onderworpen aan de EU-staatssteunregels. Terwijl subsidies die worden verleend door derde landen tot de inwerkingtreding van FSR grotendeels ongecontroleerd bleven. FSR zal dit gat in de regelgeving opvullen en daarmee zorgen voor een eerlijkere concurrentie op de interne markt. De Europese Commissie kan onderzoeken instellen naar buitenlandse subsidies uit derde landen, dit zijn alle financiële bijdragen die direct of indirect verstrekt worden en waarmee een voordeel wordt verleend aan een onderneming die in de interne markt een economische activiteit uitoefent. Hierbij kan je denken aan een overdracht van financiële middelen, het niet innen van inkomsten die normaal verschuldigd zijn of de levering of aankoop van goederen of diensten. Het doel van het onderzoek van de Europese Commissie is om vast te stellen of er sprake is van een buitenlandse subsidie en of deze subsidie zal zorgen voor een marktverstoring op de interne markt. Met de uitkomsten van dit onderzoek kan de Europese Commissie maatregelen opleggen aan de inschrijver bij de aanbesteding of zelfs een verbod tot gunning aan de betreffende inschrijver opleggen. Zowel aanbestedende diensten als Nederlandse bedrijven die deelnemen aan aanbestedingsprocedures kunnen met het instrument te maken krijgen. Hieronder worden verschillende onderdelen van het FSR nader toegelicht.

Voor meer informatie, zie:

- De verordening: [Publications Office \(europa.eu\)](#)
- De uitvoeringsverordening: [Uitvoeringsverordening \(EU\) 2023/... van de Commissie van 10 juli 2023 houdende de nadere regeling voor procedures van de Commissie overeenkomstig Verordening \(EU\) 2022/2560 van het Europees Parlement en de Raad betreffende buitenlandse subsidies die de interne markt verstoren \(europa.eu\)](#)

b. Hoe pas ik de FSR toe als inkoper?

Fase 1: voorbereiden van de opdracht

Reikwijdte FSR

Als inkoper gaat u na of uw opdracht binnen de reikwijdte van FSR valt. Dit geldt enkel voor Europese aanbestedingen zoals bedoeld in deel 2, 2a en 3 van de Aanbestedingswet.⁵ Kijk hiervoor eerst of de geraamde opdrachtwaarde hoger dan of gelijk aan de drempelwaarden van FSR is.⁶ Hiervoor gelden de volgende voorwaarden:

- De totale waarde van de opdracht of de raamovereenkomst of de specifieke opdracht in het kader van het dynamische aankoopstelsel, moet gelijk zijn aan of hoger zijn dan **250 miljoen euro**; en
- Wanneer de opdracht is opgedeeld in percelen of losse contracten, moet de geraamde waarde voor deze percelen of losse contracten gelijk zijn aan of hoger zijn dan **125 miljoen euro**.

Zie hiervoor ook artikel 28, lid 1 en 2 van de verordening.

De Europese Commissie kan ook een onderzoek instellen als zij het vermoeden heeft dat een ondernemer voordeel heeft van financiële bijdragen, maar deze bijdragen niet meldingsplichtig zijn. Als de Europese Commissie een dergelijk onderzoek in wil stellen, dan zal de Europese Commissie dit aan de betreffende aanbestedende dienst melden voordat de opdracht gegund is. Zie hiervoor artikel 29, lid 8 van de verordening

Sommige procedures worden (deels) uitgezonderd van FSR. Namelijk:

- Wanneer het gaat om een aanbesteding die binnen de reikwijdte van Aanbestedingswet op Defensie- en Veiligheidsgebied valt;⁷
- Wanneer er sprake is van dwingende spoed als gevolg van gebeurtenissen die niet door de aanbestedende dienst konden worden voorzien;⁸
- Wanneer er maar één geschikte ondernemer is voor uw opdracht.

De paragraaf '[Uitzonderingen op verplichtingen uit FSR](#)' gaat nader in op de uitzonderingen.

Doorlooptijd van uw aanbesteding

Wanneer uw opdracht binnen de reikwijdte valt moeten financiële bijdragen uit derde landen worden aangemeld door inschrijvers. Op basis hiervan kan de Europese Commissie een onderzoek instellen naar een of meerdere inschrijvers. De Europese Commissie heeft hiervoor vaste termijnen. Het is aan te raden om met deze termijnen rekening te houden bij de aankondiging van de opdracht, tijdens het onderzoek van de Europese Commissie mag namelijk niet gegund worden aan inschrijvers die onderwerp zijn van het onderzoek. Dit kunt u doen door een aanbesteding tijdig te starten en een langere gestandsdoeningstermijn van de offerte te vragen.

⁵ Zie ook de relevante richtlijnen: Richtlijn 2014/23 (voor concessies), Richtlijn 2014/24 (voor overheidsopdrachten) en Richtlijn 2014/25 (voor speciale-sectoropdrachten).

⁶ Voor de berekening van de geraamde waarde zijn de relevante artikelen van de Europese aanbestedingsrichtlijnen van toepassing. Zie artikel 8 van Richtlijn 2014/23/EU, artikel 5 van Richtlijn 2014/24/EU en artikel 16 van Richtlijn 2014/25/EU.

⁷ Zie ook richtlijn 2009/81 (voor overheidsopdrachten op defensie- en veiligheidsgebied).

⁸ Zie hiervoor ook artikel 2.32, lid 1, onderdeel c van de Aanbestedingswet 2012.

De termijnen voor onderzoek door de Europese Commissie zijn als volgt:

		Totale onderzoek	Voorlopige toetsing	Verdiepend onderzoek	Eenmalige verlenging Enkel in uitzonderlijke gevallen
Procedure zonder selectiefase	Gunningsfase <i>Onderzoekstermijn start na indienen van inschrijving incl. aanmelding</i>	110 werkdagen, excl. verlenging	20 werkdagen <i>Europese Commissie beslist of een eventueel verdiepend onderzoek wordt gestart</i>	90 werkdagen	+ 20 werkdagen
Procedure met selectiefase	Selectiefase <i>Onderzoekstermijn start na indienen van verzoek tot deelneming incl. aanmelding</i>	20 werkdagen	20 werkdagen <i>Hier volgt geen besluit uit, voorlopige toetsing wordt hervat in gunningsfase</i>	-	-
	Gunningsfase <i>Onderzoekstermijn start na indienen van definitieve inschrijving incl. (geüpdatete) aanmelding</i>	90 werkdagen, excl. verlenging	20 werkdagen <i>Europese Commissie beslist of een eventueel verdiepend onderzoek wordt gestart</i>	70 werkdagen	+ 20 werkdagen

Zie hiervoor ook artikel 30 van de verordening. Voor de onderzoeken in de gunningsfase geldt dat u als inkoper de onderzoeken van de Europese Commissie moet afwachten voordat u overgaat tot definitieve gunning, indien de winnaar onderwerp is van het onderzoek. Het onderzoek tijdens de selectiefase hoeft u niet af te wachten voordat u beslist over de selectie.

Fase 2: doorlopen aanbestedingsprocedure

Aankondiging van de opdracht

Wanneer uw opdracht binnen de reikwijdte van FSR valt, moet u dit noemen in de aankondiging van uw opdracht, zie artikel 28 lid 6 van de verordening. In de aankondiging geeft u dan aan dat inschrijvers bij hun inschrijving een aanmelding of verklaring moeten afgeven. In een aanmelding sommen de inschrijvers op welke aan te melden financiële bijdragen uit derde landen zij ontvangen. Wanneer de inschrijver geen aan te melden financiële bijdragen heeft ontvangen geeft zij een verklaring af. In de verklaring benoemt de inschrijver eventuele financiële bijdragen uit derde landen, met de kennisgeving dat deze niet meldingsplichtig zijn.

Wat is het verschil tussen een aanmelding en verklaring?

Aanmelding: dit voegt de ondernemer bij zijn inschrijving als er sprake is van aan te melden financiële bijdragen. Hierin somt de ondernemer alle aan te melden financiële bijdragen op.

Verklaring: dit voegt de ondernemer bij zijn inschrijving als er GEEN sprake is van aan te melden financiële bijdragen

Wat zijn aan te melden financiële bijdragen?

Financiële bijdragen zijn verplicht tot aanmelding wanneer ze aan de volgende cumulatieve voorwaarden voldoen:

- De ondernemer ontvangt ze uit een derde land;
- De totale waarde van alle financiële bijdragen (per land) is gelijk aan of hoger dan 4 miljoen euro van de voorgaande drie jaren.

Zie hiervoor artikel 28 lid 1 onderdeel b van de verordening.

Ontvangen van inschrijvingen

Als u een inschrijving ontvangt met de aanmelding of verklaring, zult u deze zonder vertraging doorsturen aan de Europese Commissie. Dit doet u via het EU Send systeem van de Commissie. U zult hiervoor een account moeten aanvragen bij de Europese Commissie, meer informatie over toegang tot dit systeem is te vinden op https://single-market-economy.ec.europa.eu/single-market/public-procurement/foreign-subsidies-regulation/practical-information_nl. Meer informatie over het gebruik van het EU Send systeem zelf is hier te vinden: https://single-market-economy.ec.europa.eu/document/55d64e1e-e39e-4325-8553-47ef9cfida9d_en.

Mocht u bij de inschrijving concluderen dat de bijbehorende aanmelding of verklaring mist, dan kunt u de inschrijver verzoeken de relevante documenten binnen 10 werkdagen alsnog aan te leveren, zie hiervoor artikel 29 lid 3 van de verordening. Wanneer deze inschrijver niet aan uw verzoek voldoet, dan verklaart u de inschrijving onregelmatig en wijst u de inschrijving af. Deze afwijzing meldt u ook aan de Europese Commissie.

Ook de Europese Commissie kan een inschrijving onregelmatig verklaren. Wanneer de Europese Commissie concludeert dat een aanmelding incompleet is, krijgt de inschrijver 10 werkdagen om de aanmelding compleet te maken. Als de inschrijver niet aan dit verzoek voldoet, dan verklaart de Europese Commissie de inschrijving onregelmatig en verzoekt zij u om de inschrijving af te wijzen. Zie hiervoor artikel 29 lid 4 van de verordening.

Indien u vermoedt dat er sprake is van een valse verklaring, dan zal u dit direct doorgeven aan de Europese Commissie. Als u deze melding doet, is het niet altijd toegestaan om zelf ook een onderzoek in te stellen naar een abnormaal lage inschrijving. U mag geen onderzoek hiernaar instellen op basis van het vermoeden dat de inschrijver financiële bijdragen uit een derde land ontvangt.

Gunning van de opdracht

Wanneer de Europese Commissie een onderzoek start naar een van uw inschrijvers, wordt u hierover geïnformeerd. In de gunningsfase kunnen er een aantal situaties ontstaan, hieronder wordt uiteengezet wat deze situaties zijn en hoe u dan moet handelen:

Is er een onderzoek ingesteld naar een van uw inschrijvers?	Is dit onderzoek afgerond?	Is de winnaar onderwerp van het onderzoek?	Gevolgen
Er is <u>geen</u> onderzoek ingesteld	-	-	U kunt de opdracht gunnen aan de winnaar
Er is <u>wel</u> een onderzoek ingesteld	Het onderzoek is afgerond	De winnaar was onderwerp van het onderzoek	U geeft uitvoering aan de beslissing van de Europese Commissie
		De winnaar was <u>geen</u> onderwerp van het onderzoek	U kunt de opdracht gunnen aan de winnaar
	Het onderzoek is nog niet afgerond	De winnaar was onderwerp van het onderzoek	U moet de uitkomst van het onderzoek afwachten en opvolging geven aan het besluit van de Europese Commissie
		De winnaar is <u>geen</u> onderwerp van het onderzoek	U kunt de opdracht gunnen aan de winnaar

Op basis van het onderzoek door de Europese Commissie zijn de volgende uitkomsten mogelijk:

Constatering van Europese Commissie	Biedt de betrokken ondernemer een verbintenis aan?	Mag ik gunnen aan deze ondernemer?
Gemelde financiële bijdragen hebben <u>geen</u> versturende werking	-	Ja
Gemelde financiële bijdragen hebben <u>wel</u> een versturende werking	De betrokken ondernemer biedt een verbintenis ⁹ aan en de Europese Commissie oordeelt dat deze verbintenis de versturende werking volledig en effectief verhelpt.	Ja
	De betrokken ondernemer biedt een verbintenis aan, maar de Europese Commissie oordeelt dat deze verbintenis <u>niet passend</u> of afdoende is om de versturende werking volledig en effectief te verhelpen.	Nee
	De betrokken ondernemer biedt <u>geen</u> verbintenis aan.	Nee

Zie hiervoor ook artikel 31 van de verordening.

⁹ In artikel 4 lid 7 van de verordening is een niet-limitatieve lijst opgenomen van een verbintenis of herstelmaatregel.

De onderzoeken van de Europese Commissie en de gevolgen daarvan strekken alleen tot de aanbesteding waarbinnen dit onderzoek wordt uitgevoerd. Bijvoorbeeld, inschrijver A schrijft zich in voor aanbesteding X en binnen deze aanbesteding start de Europese Commissie een onderzoek naar zijn aangemelde financiële bijdragen. Daarnaast schrijft inschrijver A zich ook in voor aanbesteding Y, hier wordt geen onderzoek gestart door de Europese Commissie naar zijn aangemelde financiële bijdragen. Bij beide aanbestedingen komt inschrijver A als winnaar uit de bus. Voor aanbesteding X betekent dit dat de aanbestedende dienst moet wachten met gunnen van de opdracht tot het onderzoek is afgerond. Voor aanbesteding Y betekent dit dat de aanbestedende dienst nu al mag gunnen aan inschrijver A, de aanbestedende dienst hoeft niet te wachten op de uitkomst van het onderzoek op basis van aanbesteding X.

Waar bent u in fase 2 van de aanbestedingsprocedure NIET verantwoordelijk voor als inkoper?

- U bent niet verantwoordelijk om te bepalen of een ondernemer bij zijn inschrijving een verklaring of een aanmelding moet sturen.
 - Een ondernemer moet zelf nagaan of hij meldingsplichtige financiële bijdragen heeft ontvangen en het onderzoek naar deze bijdragen ligt bij de Europese Commissie.
- U bent niet verantwoordelijk voor de juistheid van informatie over financiële bijdragen die de inschrijvers verstrekken.
 - Alleen als u een valse verklaring vermoedt, dan heeft u de plicht om dit te melden bij de Europese Commissie.
- Als de Commissie beslist dat een inschrijver moet worden uitgesloten, dan bent u niet verantwoordelijk voor deze beslissing.
 - Een ondernemer die het niet eens is met deze beslissing, moet in beroep gaan bij de Commissie en niet bij de aanbestedende dienst.

Fase 3: uitvoeren opdracht

Achteraf onderzoek door de Europese Commissie

Bij reeds gegunde contracten via een Europese aanbestedingsprocedure heeft de Europese Commissie de mogelijkheid om ambtshalve te toetsen op mogelijk versturende financiële bijdragen uit derde landen. Dit kan op basis van verkregen informatie van elke bron, zoals een lidstaat of elke natuurlijke of rechtspersoon. Dit zal niet leiden tot beëindiging van het contract of het ongedaan maken van de gunningsbeslissing. Zie hiervoor artikel 9 van de verordening.

Uitzonderingen op de verplichtingen uit de FSR

Een aantal aanbestedingsprocedures zijn (deels) uitgezonderd van FSR. Dit gaat om:

- Aanbestedingen die vallen onder de Aanbestedingswet op Defensie- en Veiligheidsgebied, deze zijn volledig uitgezonderd van FSR. Voor dit soort aanbestedingen vloeien geen plichten of rechten voort uit FSR.
- In strikt noodzakelijke gevallen waarin er sprake is van dwingende spoed als gevolg van gebeurtenissen die niet door de aanbestedende dienst konden worden voorzien, is de aanbesteding deels uitgezonderd van FSR. De inschrijver is niet verplicht om een mededeling over financiële bijdragen af te geven en zal ook tijdens de aanbesteding niet door de Europese Commissie worden onderzocht. Wel behoudt de Europese Commissie de bevoegdheid om ambtshalve toetsing, na gunning, in te stellen naar de winnaar van deze aanbesteding naar aanleiding van toegezonden informatie.
- Ingeval werken, goederen of diensten maar door één bepaalde ondernemer kunnen worden verricht en voldoet aan de gestelde eisen die hiervoor zijn vastgelegd, is de aanbesteding ook deels uitgezonderd van FSR. In deze situatie zal de inschrijver wel een aanmelding of verklaring moeten afgeven, maar zal de Europese Commissie geen onderzoek instellen. Ook hier behoudt de Europese Commissie wel de bevoegdheid om ambtshalve toetsing, na gunning, in te stellen naar de winnaar van deze aanbesteding naar aanleiding van toegezonden informatie.

c. Wat wordt er van mij als ondernemer verwacht?

Aanleveren van een aanmelding of verklaring

Indien er in de aankondiging van een opdracht wordt vermeld dat FSR van toepassing is op de opdracht, zult u bij de inschrijving een verklaring of aanmelding moeten afgeven. In een aanmelding moet u al uw aan te melden financiële bijdragen opsommen. Dit zijn alle financiële bijdragen die u de voorgaande drie jaren heeft ontvangen uit derde landen en waarvan de totale som gelijk is aan of hoger dan 4 miljoen euro per derde land

Wat is het verschil tussen een aanmelding en verklaring?

Aanmelding: dit voegt de ondernemer bij zijn inschrijving als er sprake is van aan te melden financiële bijdragen. Hierin somt de ondernemer alle aan te melden financiële bijdragen op.

Verklaring: dit voegt de ondernemer bij zijn inschrijving als er GEEN sprake is van aan te melden financiële bijdragen.

Wat zijn financiële bijdragen?

- De overdracht van geld of schulden, zoals subsidies, kwijtschelden van schulden en donaties.
- Het kwijtschelden van belasting.
- Het verstrekken of kopen van goederen of diensten.

Zie ook artikel 3 van de verordening

Wat is een bijdrager uit een derde land?

- Centrale of decentrale overheden
- Buitenlandse overheidsentiteiten waarvan het doen en laten aan het derde land kan worden toegerekend.
- Private entiteiten waarvan het doen en laten aan het derde land kan worden toegerekend.

Zie ook artikel 3 van de verordening

Hoe zit dat met deelnemers in een consortium?

De hoofdschrijver is verantwoordelijk voor het inleveren van een gezamenlijke aanmelding of verklaring. Maar is NIET verantwoordelijk voor valse verklaringen van deelnemers.

Een onderaannemer of leverancier hoeft alleen een aanmelding of verklaring af te geven wanneer zij worden gezien als hoofdonderaannemer of -leverancier. Wanneer zij als hoofdonderaannemer of -leverancier worden aangezien, is uiteengezet in de paragraaf '[Deelnemer in consortium](#)'.

Ter illustratie een voorbeeld van financiële bijdragen die wel en niet aangemeld moeten worden:

- **Voorbeeld 1: wel aan te melden financiële bijdragen**
U ontvangt jaarlijks een financiële bijdrage uit derde land A, deze bedraagt 2 miljoen euro per jaar. In drie jaren is dat een totale subsidie van 6 miljoen euro. Deze financiële bijdrage is aan te melden financiële bijdrage omdat deze boven de grens van 4 miljoen uitkomt en zal dus in de aanmelding moeten worden opgenomen.
- **Voorbeeld 2: geen aan te melden financiële bijdragen**
U ontvangt jaarlijks financiële bijdragen uit derde land B en derde land C. Uit land B ontvangt u een subsidie van 500 duizend euro per jaar en uit land C ontvangt u een subsidie van 1 miljoen per jaar. Over drie jaar is dit 1,5 miljoen euro uit derde land B en 3 miljoen euro uit derde land C. Deze financiële bijdragen komen niet boven de grens van 4 miljoen euro per derde land uit en zijn dus niet aan te melden financiële bijdragen. In dit geval geeft de ondernemer een verklaring af.

• *Voorbeeld 3: hybride*

U ontvangt jaarlijks financiële bijdragen uit derde land D en derde land E. Uit land D ontvangt u een subsidie van 1 miljoen euro per jaar en uit land E ontvangt u een subsidie van 1,5 miljoen per jaar. Over drie jaar is dit 3 miljoen euro uit derde land D en 4,5 miljoen euro uit derde land E. Enkel de financiële bijdragen uit derde land E komen boven de grens van 4 miljoen euro per derde land uit en zijn dus aan te melden financiële bijdragen. Dit betekent dat de ondernemer een aanmelding afgeeft waarin enkel de financiële bijdragen uit derde land E zijn opgenomen. De financiële bijdragen uit derde land D zijn geen aan te melden financiële bijdragen en hoeven dus niet te worden opgenomen in de aanmelding.

In bijlage 2 van de uitvoeringsverordening zet de Europese Commissie uiteen welke informatie een complete aanmelding of verklaring moet bevatten:

	In te vullen rubrieken	In te vullen tabel	Welke financiële bijdragen moeten in de tabel?	
Verklaring	Rubriek 1, 2, 7 en 8	Alle niet aan te melden bijdragen met een waarde gelijk aan of hoger dan 1 miljoen euro	Geen <i>Enkel opnemen in rubriek 7.2</i>	Alle <u>niet aan te melden</u> financiële bijdragen van de afgelopen drie jaren uit derde landen met een waarde gelijk aan of hoger dan 1 miljoen euro.
		Alle niet aan te melden bijdragen met een waarde tussen de 200.000 en 1 miljoen euro	Tabel 2	Alle <u>niet aan te melden</u> financiële bijdragen van de afgelopen drie jaren uit derde landen met een waarde tussen de 200.000 en 1 miljoen euro.
Aanmelding	Rubriek 1, 2, 3, 6 en 8 <i>Optioneel: rubriek 4 en 5</i>	Mogelijk verstorende financiële bijdragen	Geen <i>Enkel de vragen uit rubriek 3.2</i>	-
		Niet-mogelijk verstorende financiële bijdragen <i>Met een waarde gelijk aan of hoger dan 1 miljoen euro</i>	Tabel 1	Alle <u>aan te melden</u> financiële bijdragen met een waarde gelijk aan of hoger dan 1 miljoen euro.

Bijlage 2 van de uitvoeringsverordening is ook uitgewerkt in een digitaal formulier en voor u beschikbaar gesteld via EU-Login. Hierin worden ook door middel van keuzes enkel de voor u relevante rubrieken en tabellen gepresenteerd. Zie voor meer informatie en een directe link naar het formulier: https://single-market-economy.ec.europa.eu/single-market/public-procurement/foreign-subsidies-regulation/practical-information_nl.

Wat zijn mogelijk verstorende financiële bijdragen?

- Een buitenlandse subsidie die is verstrekt aan een onderneming die bij gebrek aan subsidie waarschijnlijk failliet zal gaan op korte of middellange termijn;
- Een buitenlandse subsidie in de vorm van een onbeperkte garantie voor de schulden of verplichtingen van de onderneming;
- Een exportkrediet dat niet conform de OESO-regeling inzake door de overheid gesteunde exportkredieten is;
- Een buitenlandse subsidie die een onderneming in staat stelt een onrechtmatig voordelige inschrijving in te dienen, op basis waarvan aan de onderneming de betrokken opdracht zou kunnen worden gegund.

Zie ook artikel 5 van de verordening

Gevolgen van afgeven incomplete aanmelding of valse verklaring

Indien u geen of een incomplete aanmelding of verklaring afgeeft dan wordt u door de aanbestedende dienst of Europese Commissie nog eenmaal in de gelegenheid gesteld om de ontbrekende informatie te verstrekken. Dit moet u doen binnen 10 werkdagen. Indien u dit niet doet wordt uw inschrijving onregelmatig verklaard en afgewezen.

Wanneer de aanbestedende dienst vermoedt dat er een valse verklaring is afgegeven dan meldt zij deze vermoedens aan de Europese Commissie. Ook andere natuurlijke- of rechtspersonen mogen informatie aanleveren bij het vermoeden van een valse verklaring. De Europese Commissie stelt dan mogelijk een onderzoek in naar deze vermoedens. De Europese Commissie kan ook op basis van eigen vermoedens van een valse verklaring een onderzoek starten.

Als de Europese Commissie concludeert dat er sprake is van een valse verklaring, kan zij een boete opleggen aan de inschrijver. Deze bedraagt maximaal 10% van de totale omzet van het voorafgaande financiële jaar.

Deelnemer in consortium

Wanneer er sprake is van een consortium is de hoofdschrijver verantwoordelijk voor het indienen van de verplichte aanmeldingen of verklaringen van de deelnemers in het consortium. De hoofdschrijver is niet verantwoordelijk voor valse verklaringen van andere deelnemers. De boete voor een valse verklaring wordt opgelegd aan de betreffende deelnemer.

In de volgende gevallen bent u als deelnemer in een consortium verplicht een aanmelding of verklaring af te geven:

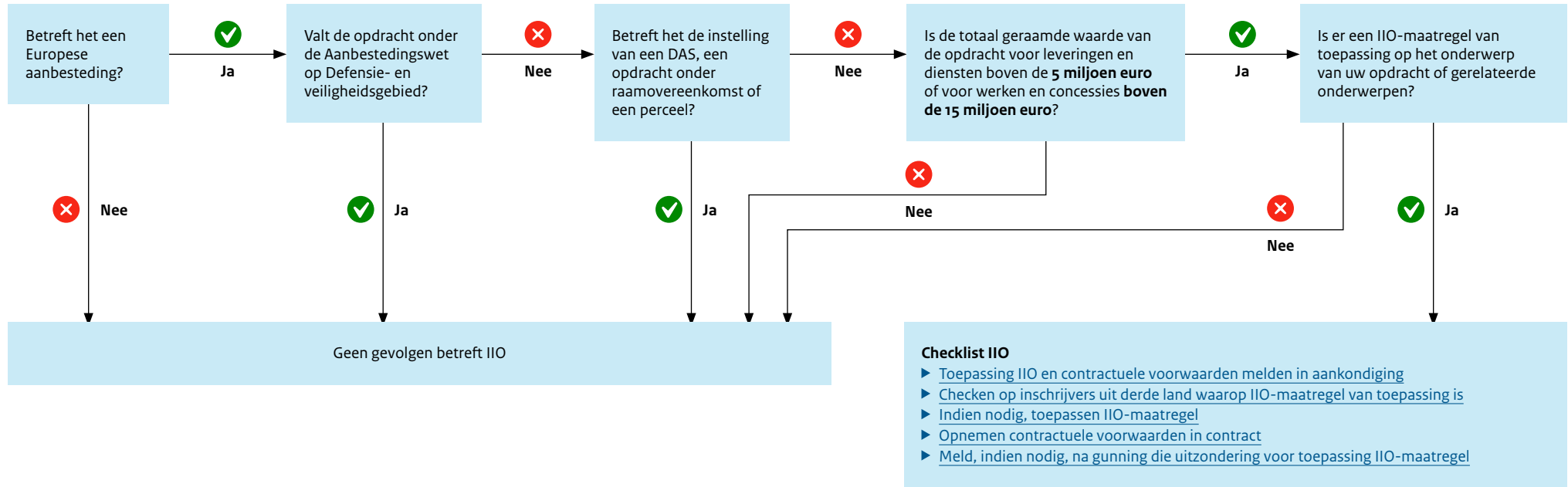
- Als u onderdeel bent van een groep ondernemers die zich samen inschrijven op de aanbesteding, dan zijn alle ondernemers van deze groep verplicht om een aanmelding of verklaring af te geven bij het indienen van de inschrijving.
- Als onderaannemer of -leverancier bent u enkel verplicht om een aanmelding of verklaring af te geven, als u wordt aangemerkt als hoofdonderaannemer of -leverancier.
U bent een hoofdonderaannemer of -leverancier indien:
 - Uw deelname aan de inschrijving zorgt voor een belangrijk element van de uitvoering van de opdracht; of
 - Uw economisch aandeel bedraagt meer dan 20% van de waarde van de inschrijving.

Recht van verweer

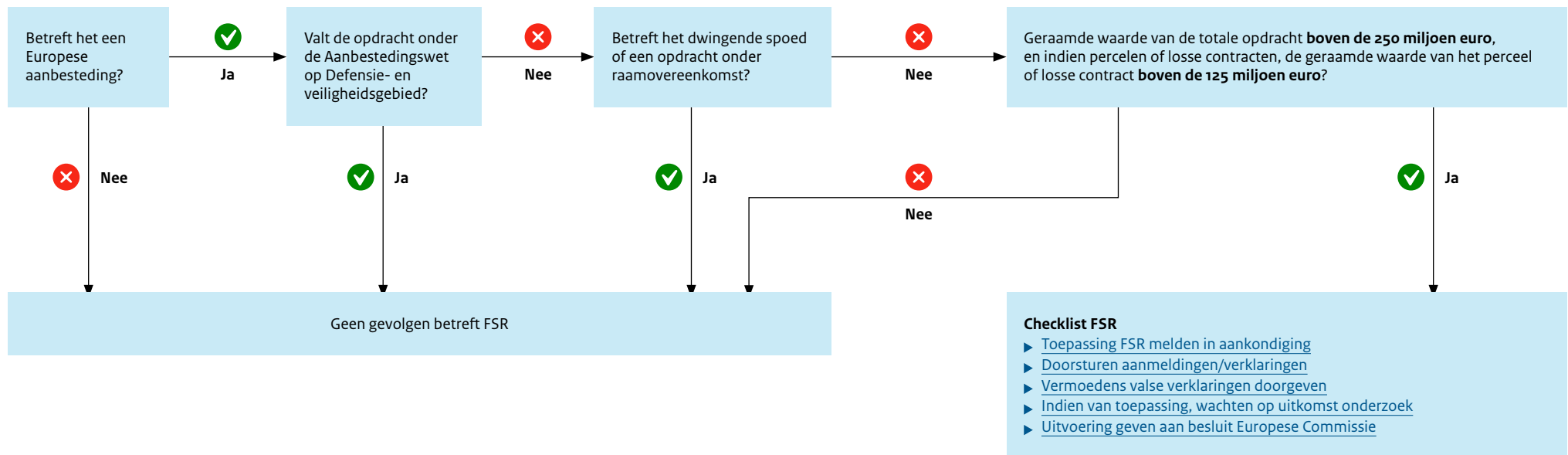
Voordat de Europese Commissie een besluit neemt over de uitkomst van het onderzoek, wordt de ondernemer in de gelegenheid gesteld om schriftelijk te reageren. De Europese Commissie informeert de onderneming over de gronden waarop zij voornemens is haar besluit vast te stellen. De ondernemer kan binnen 10 werkdagen een schriftelijke reactie indienen. Deze reactie zal de Europese Commissie meenemen in de besluitvorming. Zie hiervoor ook artikel 42 van de verordening en artikel 17 van de uitvoeringsverordening.

4 Stroomschema's

Stroomschema IIO

Stroomschema FSR

5 Veelgestelde vragen

IIO

Aanbestedende diensten

- *Moet ik als aanbestedende dienst altijd in mijn opdracht melden dat het IIO van toepassing is?*

Nee. Kijk eerst goed naar de IIO-maatregelen die van kracht zijn. Alleen als de geraamde waarde van de opdracht hoger dan of gelijk aan de drempelwaarde van de maatregel is en de opdracht binnen de reikwijdte van een IIO-maatregel valt (bv. een specifieke CPV-code), of van toepassing is op producten die nodig zijn voor de uitvoering van de opdracht, dan bent u, op basis van artikel 1 lid 4, verplicht om in de aanbestedingsdocumenten op te nemen dat deze verordening van toepassing is. Daarbij dient de aanbestedende dienst ook een verwijzing op te nemen naar de IIO-maatregelen die van toepassing zijn op de aanbesteding.

- *Welke informatie moet ik vragen aan de ondernemer om achter de oorsprong te komen van de inschrijving?*

Er zijn verschillende bewijsmiddelen die ondernemers kunnen aanleveren, die de aanbestedende dienst vervolgens in hun geheel beoordeelt. Belangrijk is dat de aanbestedende dienst kan vaststellen of een rechtspersoon 'substantiële zakelijke activiteiten' verricht in een bepaald land.

Wanneer de aanbestedende dienst twijfelt of een rechtspersoon 'substantiële zakelijke activiteiten' verricht in een land, kan de aanbestedende dienst die rechtspersoon om verschillende bewijsstukken vragen. In de richtsnoeren van de Commissie vindt u voorbeelden van deze bewijsstukken, zoals bedrijfsgegevens.

- *Wat is voldoende bewijs om de oorsprong te bewijzen?*

In het geval een ondernemer een rechtspersoon is, is de oorsprong het land waar de rechtspersoon is opgericht of anderszins georganiseerd, mits de rechtspersoon op dat grondgebied substantiële zakelijke activiteiten verricht.

Er zijn verschillende bewijsmiddelen waarmee ondernemers dit kunnen aantonen. In de richtsnoeren van de Commissie vindt u voorbeelden.

- *Is er een eigen verklaring die een ondernemer kan ondertekenen om aan te tonen dat zijn oorsprong niet in een derde land is?*

Nee. Rechtspersonen zullen altijd bewijsmiddelen moeten aanvoeren om aan te tonen dat zij hun substantiële zakelijke activiteiten niet in een derde land verrichten.

- *Hoe en wanneer moet ik de contractuele voorwaarden opnemen?*

De aanbestedende dienst neemt bij de aankondiging van de opdracht waarvoor een IIO-maatregel geldt een verwijzing op naar de contractuele voorwaarden in de aanbestedingsdocumenten.

- *Is bij de aankondiging van de opdracht een standaardpassage voldoende, bv. 'er is mogelijk een IIO-maatregel van toepassing' of moet er specifiek worden verwezen naar welke IIO-maatregelen van toepassing zijn?*

De aanbestedende dienst is, op basis van artikel 1 lid 4, verplicht een verwijzing opnemen naar de specifieke IIO-maatregel die van toepassing is, of IIO-maatregelen die van toepassing zijn. Dit kan de aanbestedende dienst doen door te verwijzen naar de relevante uitvoeringshandeling(en) in het Publicatieblad van de Europese Unie.

- *Bepaal ik als aanbestedende dienst het boetepercentage bij de contractuele voorwaarden of wordt dit aangekondigd in de IIO-maatregel?*

In geval van niet-naleving van de IIO-verplichtingen door de geselecteerde inschrijver stelt de aanbestedende dienst een evenredige boete op die tussen de 10 % en 30 % van de totale waarde van de opdracht bedraagt. Het bedrag van deze boete wordt per geval vastgesteld en kan afhangen van, maar niet beperkt blijven tot, een aandeel van goederen of diensten waarover de aanbestedende dienst gerede twijfel heeft over de betrouwbaarheid van het door de contractant overgelegde bewijsmateriaal.

- *Wat zijn redelijke aanwijzingen om bewijs te vragen over het naleven van de contractuele voorwaarden?*

Dit kan wanneer de aanbestedende dienst gerede twijfel heeft over naleving van de contractuele verplichtingen van de geselecteerde inschrijver:

- De winnende inschrijver mag niet meer dan 50% van de totale waarde van de opdracht uitbesteden aan ondernemers uit een derde land waar een IIO-maatregel tegen geldt.
- Indien er sprake is van een levering, dan moet de winnende inschrijver waarborgen dat niet meer dan 50% van de totale waarde van de opdracht bestaat uit goederen of diensten die van oorsprong zijn uit een derde land waartegen een IIO-maatregel geldt.

- *Wanneer en hoe stel ik als aanbestedende dienst de oorsprong van goederen vast?*

De aanbestedende dienst komt hiermee in aanraking bij de levering van goederen voor de uitvoering van een overheidsopdracht waarbij een IIO-maatregel van toepassing is. In de richtsnoeren bij de verordening vindt de aanbestedende dienst uitgebreide toelichting over de situaties waarin u om informatie over de oorsprong kunt verzoeken, en hoe u de oorsprong vervolgens vaststelt.

Ook moet de winnende inschrijver waarborgen dat niet meer dan 50% van de totale waarde van de opdracht bestaat uit goederen of diensten die van oorsprong zijn uit een derde land waartegen een IIO-maatregel geldt. Dit wordt vastgelegd in contractuele voorwaarden. Desgevraagd moet de contractant daarvoor een verklaring verstrekken die als volgt kan worden opgesteld:

"Hierbij verklaar ik dat niet meer dan 50 % van de bij de uitvoering van opdracht XXX geleverde goederen van oorsprong is uit land [X] waarop de [XYZ] IIO-maatregel van [datum: xx.yy.zz] van toepassing is"

Aanvullend kan de aanbestedende dienst in het kader van risicobeoordeling de geselecteerde inschrijver verzoeken een **vrijwillige verklaring** af te leggen door aan te geven welk percentage van de totale waarde van de opdracht bestaat uit goederen of diensten uit landen waarvoor IIO-maatregelen gelden.

De aanbestedende dienst verzoekt verder om relevant bewijs wanneer er redelijke aanwijzingen van niet-naleving zijn, of indien de opdracht wordt gegund aan een groep ondernemers die een rechtspersoon bevat die van oorsprong is uit een derde land waarvoor een IIO-maatregel geldt.

De aanbestedende dienst kan op elk moment informatie over de oorsprong van de gebruikte goederen opvragen tijdens de uitvoering van een opdracht.

Meer informatie over niet-preferentiële oorsprongsregels vindt u in de richtsnoeren van de Commissie hierover.

Ondernemers

- *Waar kan ik als ondernemer een klacht indienen over restricties in derde landen?*

De ondernemer kan een melding maken via het Single Entry Point, het klachtenmechanisme van de Europese Commissie op het gebied van handelsbeleid. Het klachtenformulier en aanvullende informatie is te vinden op de website van de Commissie: <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/international-public-procurement-instrument>.

- *Wat als ik het als ondernemer niet eens ben met het toepassen van de maatregel door de aanbestedende dienst? / Welke rechtsgevolgen zijn er als een aanbestedende dienst bewust of onbewust een IPI maatregel niet toepast?*

De Europese rechtsbeschermingsrichtlijnen zijn van toepassing op opdrachten die onder het IIO vallen. Als de ondernemer het niet eens bent met het verloop van een aanbesteding waarbij het IIO van toepassing was, kan de ondernemer de rechtsbeschermingsmogelijkheden uit de Aanbestedingswet gebruiken tegen de aanbestedende dienst die de aanbesteding organiseert.

FSR

Aanbestedende diensten

- *Wanneer er de situatie is dat er maar 1 ondernemer is die kan leveren, wordt de aangeleverde aanmelding of verklaring dan ook gekwalificeerd als toegezonden informatie waarop de Europese Commissie haar ambtshalve toetsing kan uitvoeren?*

Ja. In het geval dat er maar één ondernemer is die kan leveren vervalt enkel de bevoegdheid van de Europese Commissie om tijdens de aanbesteding een onderzoek in te stellen. De Commissie behoudt de bevoegdheid om een ambtshalve onderzoek achteraf in te stellen, dit kan de Commissie ook beslissen op basis van de aangeleverde aanmelding of verklaring.

- *Wat als de aanbestedende dienst niet in de opdracht vermeld dat de aanbesteding binnen de reikwijdte van FSR valt?*

In artikel 28 lid 6 wordt vermeld dat het ontbreken van een vermelding in de aanbestedingsstukken dat FSR van toepassing is, geen afbreuk doet aan de daadwerkelijke toepassing van FSR op de aanbesteding.

- *Wat als partijen in beroep gaan? Komt de aanbesteding dan stil te liggen?*

Alvorens de Europese Commissie een besluit neemt over de financiële bijdragen van een ondernemer, heeft deze ondernemer het recht van verweer. De Commissie maakt de voorgenomen beslissing bekend aan de ondernemer en deze heeft dan 10 werkdagen om hier een schriftelijke reactie op te geven. Deze reactie zal worden meegenomen in de besluitvorming van het definitieve besluit.

Het betreft een beslissing van de Europese Commissie, niet van de aanbestedende dienst. Het is daarom ook niet mogelijk om bij een aanbestedende dienst in beroep te gaan tegen het besluit en zal dus ook niet direct leiden tot het stilleggen van de aanbesteding.

- *Hoe bindend is het besluit van de Europese Commissie?*

De besluiten die de Europese Commissie neemt op basis van het diepgaande onderzoek zijn bindend, een aanbestedende dienst is verplicht hier uitvoering aan te geven.

Ondernemers

- *Komt er een uniform bestand voor mededelingen van financiële bijdragen?*

De Europese Commissie heeft voorzien in een uniform bestand dat moet worden ingevuld door ondernemers bij aanbestedingen met een geraamde waarde gelijk aan of hoger dan de drempelwaarden. Dit bestand is te vinden in Annex II van de uitvoeringsverordening.

- *Wanneer er de situatie is dat er maar 1 ondernemer is die kan leveren, wordt de aangeleverde aanmelding of verklaring dan ook gekwalificeerd als toegezonden informatie waarop de Europese Commissie haar ambtshalve toetsing kan uitvoeren?*

Ja. In het geval dat er maar één ondernemer is die kan leveren vervalt enkel de bevoegdheid van de Europese Commissie om tijdens de aanbesteding een onderzoek in te stellen. De Commissie behoudt de bevoegdheid om een ambtshalve onderzoek achteraf in te stellen, dit kan de Commissie ook beslissen op basis van de aangeleverde aanmelding of verklaring.

- *Hoe bindend is het besluit van de Europese Commissie?*

De besluiten die de Europese Commissie neemt op basis van het diepgaande onderzoek zijn bindend, een aanbestedende dienst is verplicht hier uitvoering aan te geven.

- *Moeten onderaannemers en/of leveranciers ook nog een aanmelding of verklaring aanleveren als zij na de inschrijving pas bekend zijn?*

Enkel onderaannemers en/of leveranciers die ten tijde van inschrijving of verzoek tot deelneming bekend zijn, moeten een aanmelding of verklaring afgeven. Onderaannemers en/of leveranciers die pas na de inschrijving of zelfs tijdens de uitvoering van de opdracht bekend worden, geldt deze verplichting tot aanleveren van een aanmelding of verklaring niet.

- *Hoe verhoudt de aanmeldingsdrempel van 4 miljoen euro per drie jaar zich tot de drempelwaarden die worden genoemd voor het invullen van tabel 1 of 2 bij een aanmelding?*

De aanmeldingsdrempel van 4 miljoen euro per drie jaar ziet op de **gezamenlijke** waarde van alle financiële bijdragen uit één derde land in de voorgaande drie jaren. De drempelwaarden voor het invullen van tabel 1 of 2, respectievelijk bijdragen met een waarde tussen 200.000 euro en 1 miljoen euro en bijdragen met een waarde boven de 1 miljoen euro, ziet op de **individuele** waarde van elke financiële bijdrage uit het betreffende derde land. De gezamenlijke waarde van deze financiële bijdragen is dan wel gelijk aan of hoger dan de aanmeldingsdrempel van 4 miljoen euro per drie jaar.

Voorbeeld:

U heeft uit land A een aantal financiële bijdragen ontvangen de afgelopen drie jaar met een totale waarde van 6 miljoen euro, dit betekent dat u een aanmelding moet doen. Deze financiële bijdragen zijn opgedeeld in vier keer een bijdrage van 500.000 euro en twee keer een bijdrage van 1,5 miljoen euro. De bijdragen van 500.000 euro moeten worden ingevuld in tabel 1 en de bijdragen van 1,5 miljoen euro moeten worden ingevuld in tabel 2.

- *Moet ik de financiële bijdragen onder de aanmeldingsdrempel van 4 miljoen euro per drie jaar ook melden in mijn aanmelding?*

U hoeft bij een aanmelding enkel de financiële bijdragen te melden die gelijk zijn aan of hoger dan de aanmeldingsdrempel van een gezamenlijke waarde van 4 miljoen euro per drie jaar per derde land.

Indien u als ondernemer financiële bijdragen ontvangt uit twee of meer derde landen en enkel de financiële bijdragen uit een van deze derde landen een gezamenlijke waarde van meer dan 4 miljoen euro van de voorgaande drie jaren hebben, dan hoeft u alleen deze financiële bijdragen op te nemen in de aanmelding. U hoeft voor de overige bijdragen ook niet alsnog een verklaring af te geven.

Dit is een uitgave van:
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Ministerie van Buitenlandse Zaken

Januari 2024